

El Camí Real de França I.Història

FRANCESC COSTA OLLER

Per camins històrics IV

Mataró, 2016

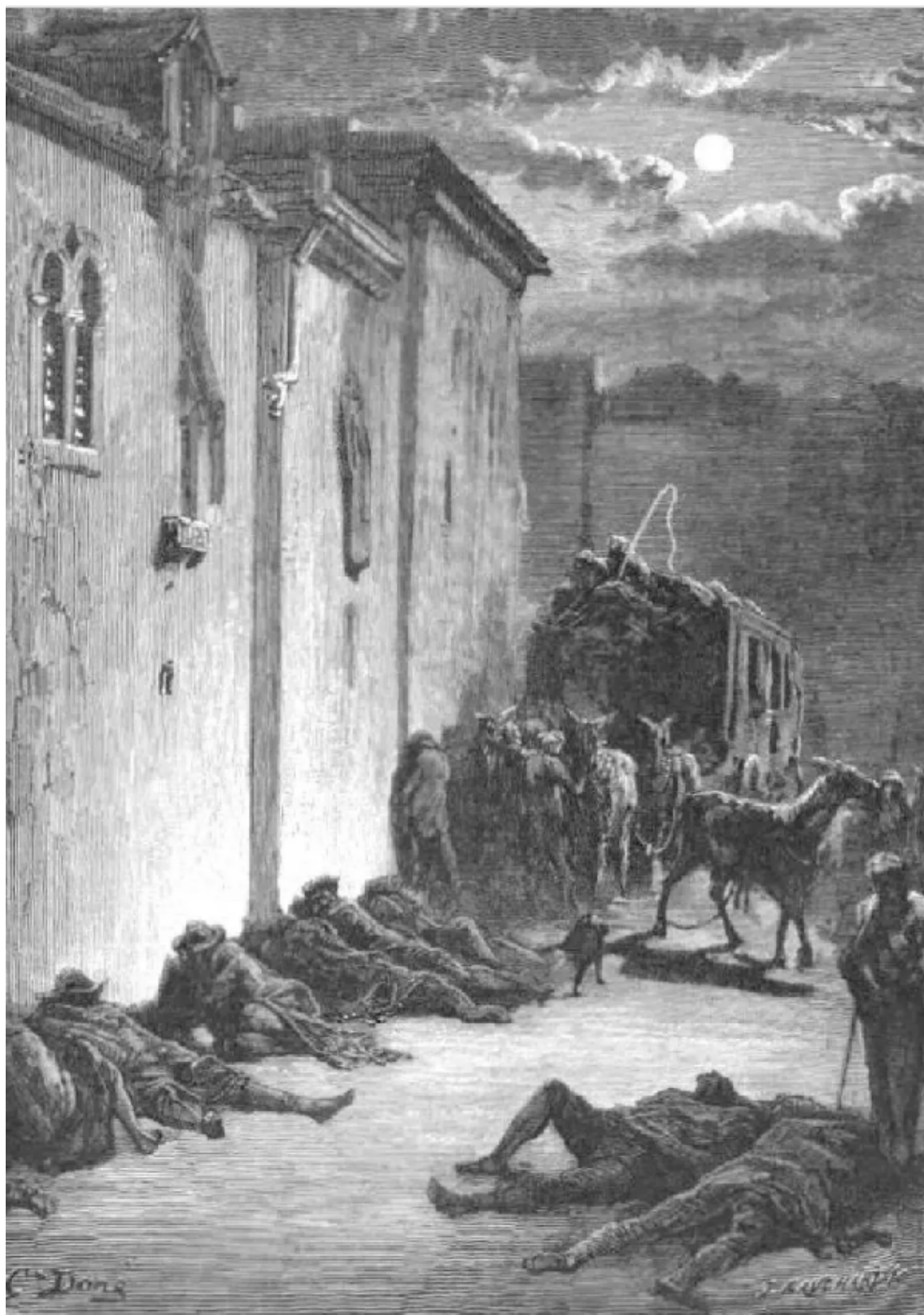
Francesc Costa Oller

El Camí Real de França
I.Història

Per camins històrics IV

Mataró, 2016

Portada Paisatge Francesc Costa Marsillach (1918-1994)

Terra de bandolers

Quan l'ombra és temença i un soroll el perill. Temps medieval i un viatger que passa pels boscos, de paranys història. Tot memòria dels que hi han deixat la pell, sota el Montseny, per la Selva, al llarg del Camí Real. Gent d'armes que vigila i les forques que avisen. És l'any 1511 que Francesco Guicciardini parla d'aquesta manera: “vàrem passar per Trenta Passes, que és un bosc d'assassins peril·losos. En aquest país qualsevol indret és més perillós que l'altre, i això arreu, des de Perpinyà fins a Barcelona, i algunes llogues enllà també hi ha perill. És la causa d'aquest trastorn que molts cavallers i senyors de Catalunya estan enemistats i fan brega i qüestions entre ells. (...) D'aquest bandolejar, que així en diuen, neix la necessitat que tenen els bandolers de diners, i es dediquen a assaltar al Camí Real, cosa que facilita les característiques del país, que és, com he dit, muntanyós, selvàtic i poc habitat”.

I això venia de lluny que tota l'edat mitjana és un seguit de violències de senyors feudals i els seus cadells. No paraven d'assassinar, robar i tenir la terra en un puny. I tot aturat que si et roben sempre no treballes. Vet aquí els desastres d'Hugueto de Biguis, que va fer seguint el Camí Real i acostant-se a Martorelles, a Sant Fost, a Vallromanes, a Montornès, a Cabanyes, a Valldoríolf, a Parets, a Vilanova, a Montmeló. Un membre de la petita noblesa desballestada que es dedicava a robar, matar i violar amb una colla que el seguia. Sabem les seves fetes per un procés de l'any 1266 que ens explica coses: “una cuadrilla de que Hugueto formaba parte,

allanando el manso de la testigo, lo robaron todo, pan, vino, carnes saladas, un saco de nueces y unos aperos, reyam (reja de arar), ligonem (azadón) et paletam. Huguetó, a ruegos y a la fuerza, se llevó la hija de la misma declarante, que estaba por casarse, y la condujo a Vilassar (...) al castellano de Montmeló le tuvo tres días en el bosque de Montmeló para arrancarte 15 o 20 sueldos; y también le constaba de voz pública ser forzador de doncellas. (...) Le consta vivió mucho tiempo de rapiñas hechas á las gentes del Vallès. (...) En el último carnaval, estando en la carretera armado de una mala maza (massota), quiso detener a Roldan de Montornès (...). le hace cargo de que robó un caballo a Berenguer de Entenza, y de ir acuatrillado con otros (banditis), viviendo juntos de servicios forzados y de depredaciones en el Vallès. (...) Huguetó siguió frecuentando la casa para comer y recaudar granos, cosa que hacía en toda la parroquia de Martorelles, además de otras violencias, particularmente contra mujeres, siendo tales sus desmanes que llegó a empobrecer a cuatro parroquias del Vallès”.

Segle setze i el camí és solitari i poques cases, ni refugi. L'any 1524 diu Blas Ortiz: “Per aquesta província [Girona], més que a altres llocs principals de Catalunya, hi ha molts bandolers i proscrius que destrueixen el país i són una raça d'homes més nocius i verinosos que les serps. Infesten tota la província i fan incursions aquí i allà, cap els poblets. Estan emboscats vora els camins reals, assetgen, roben, maten, massacren i fan innumerables danys, i a aquests danys no s'hi posa un remei ràpid”. I això li va passar el dia 5 de gener de l'any 1534 a Corneille Scepperus, un servidor del rei, que el varen atacar i ho explica: “Senyor, avui em trobava entre Vilanova i la Roca, entre els forns i el camí. I pel servei de vostre majestat he tingut d'anar per un pas dolent entre la ribera i la muntanya, quan un cert nombre de lladres m'han assaltat, dels quals, amb l'ajuda de Déu he fugit sense pèrdues. Cert és que el meu postilló, jo i el meu criat hem estat atacats, però de fet sense ferides”.

La colla de bandolers no parava i de tant en tant algú se'n feia l'estella. Platter visita els perills l'any 1599, i diu coses terribles: “Tot just sortits d'Hostalric que vàrem veure una sèrie de forques, una darrera l'altre, al llarg del Camí Real. Gairebé totes carregades de cadàvers i aquest espectacle va durar gairebé l'espai d'una mitja hora

de camí. Mai en la vida no havia vist tantes forques ni penjats tant propers els uns dels altres. M'expliquen que aquest país és totalment boscós i travessat per un Camí Real i que es poden veure de lluny els viatgers que hi passen. I així es produeixen nombrosos assassinats pels bandolers. Així hi ha aquest costum, com exemple i per inspirar un terror dissuasiu. Si a l'indret on es produeix un delictes no hi ha cap força ja aixecada abans per penjar al culpable llavors n'aixequen una de nova adequada a tal finalitat i hi pengen aquest home. Vet aquí el motiu de trobar un tan gran nombre de forques al llarg d'aquest camí”.

Hi ha qui pensa que la imatge que dona Platter és exagerada, però és que no ha llegit el que escriu Giambattista Confalonieri sis anys abans: “El dimarts dia 14 de gener de 1593 vàrem sortir de Barcelona i en aquest dia varen penjar quinze lladres. En aquest regne impressiona no trobar altra cosa que forques i homes penjats i esquarterats. Tot just sortir per la porta trobem un gran cadafal farcit de cadàvers, i al davant d'aquest patíbul hi ha una gran creu, cosa usual a tot el regne, perquè allà on hi ha forques hi posen al davant una creu, que si no és de marbre, com a mínim és de fusta, i n'hi ha infinites”.

Arribem al segle disset i si els cents anys que havien passat eren d'esgarripança els que tenim al davant fan angúnia. Ja ho diu el 1603 Barthelemy Joly quan parla d'un: “lloc molt perillós que es diu Trenta Passes, per què hi ha trenta indrets on els bandolers poden robar als viatgers”. I el juliol del 1616 el bisbe de Barcelona es dirigeix a Sant Celoni, ben protegit: “Se apercibió mi escuadrón para ir con su señoría de guardia hasta ponerlo en seguridad de los Trentapasos, que es un camino muy peligroso”. I el viatger Howell l'any 1620 diu que passa: “per diversos boscos vaig veure alguns arbres carregats amb cadàvers morts”, sembla haver llegit la famosa escena del Quijote, escrita pocs anys abans, quan en trobar un gran nombre de penjats dels arbres, el protagonista assegura que són prop de Barcelona.

En aquestes dècades a les fondalades de La Selva hi varen treballar tots els malfactors catalans del moment. Gremi nombrós de gent amb l'esquena dreta, que no la volien torçar fent de pagesos. I de renom, que les seves històries de sang ressonen en tants romanços populars, que de la vida de delictes en feien heroica circumstància.

Vet aquí en Pere Roca Guinarda, d'Oristà, que era habitual de la contrada i sovint atacava la gent als boscos de Trenta Passes. Un dia de l'any 1610: “estigué ab cuarenta homes als hostals del French prop la Grua; y corregué a un tal Garriga comisari quel anave perseguint y li mata lo pòster: siti al Garriga al hostel de Mollet, y volia posar foch en casa y com sabé que se era aprevenit nou feu”. Un altre dia: “sen pujà al castell de Montcada, y toca la campana de la capella a sometent contra dessi mateix, y desde aquí sen ana al hostel de la Frigola”.

A en Trucafort, altre famós lladre de Camí Real, l'any 1614 després de les malifetes el trobem amb la seva colla de 37 bandolers “en l'hostal del Trènc, menjant junts y alegrement”. I també ressonen les accions d'en Toca-Son, en un romanço que explica on treballava aquest mal home, esperant els viatgers que anaven amunt i avall:

*Los camins discurria
las montañas y boschs,
los valls y las malesas,
las aldeas y llochs. (...)*

*Robaven y matavan
ab notable furor,
las haziendas y homens
ab crueltat y ab foch. (...)*

*Aquesta era la esquadra
del valent Tocason,
dels camins lo corsari,
y dels deserts lo llop.*

*La mata del Adern,
lo bosch de Comiols,
la Creu de Franciach,
de Moncada lo Coll.*

*Domina a Trenta Passos,
vetllava al coll del Boix,*

*tornava a Riudarenas
y destruhian tot.*

Entre aquesta genteta no hi podia faltar en Joan Sala *Serrallonga*, emboscat pels verals de Les Mallorquines i l'any 1630 roba assalta l'hostal de l'Arropit. Hi ha versos que expliquen per on es movia:

*Allí dalt a Riu de Arenas,
prop l'hostal de l'Arropit,
he sentit un gran soroll
que.m semblaba lo enemich.*

*Allí dalt a coll Formí,
prop la mata de l'Adern,
he sentit un gran brugit
que.m pareixia un infern.*

L'any 1654 varen detenir i executar a Barcelona al *Tuerto de Sarriá*, que amb la seva colla: “cojían todo el país, desde Hostalric adelante, robando y haciendo grandísimos estragos (...) se pusieron un día entre Sant Celoni y Hostalric a robar en el camino real”, i la sort no els va acompanyar.

Notem que els viatgers setcentistes no parlen de robatoris. Com que a finals del segle es va desviar la carretera a la costa acaben les notícies continues de robatoris a l'empara del Montseny i el Montnegre. Ara de robatoris al Camí Real també n'hi ha però els malfactors traslladen la seva activitat a la zona gens poblada del Suro de la Palla. I a la part nord sobre Girona, el topònim de *Bosc Lladrés* que trobem a Medinyà i a Palau de Santa Eulàlia informa prou de l'activitat que es feia sota els pins i les alzines. En aquesta zona l'any 1846 una banda de set malfactors assalta la diligència que venia de Figueres, però la guàrdia civil que estava a l'aguait atura l'acció.

El segle dinou, de guerres i revoltes, de seguretat als camins n'hi ha poca, i moltes són les notícies d'accions criminals que patien els viatgers i els pagesos de les masies isolades. El mes de març del 1842: “en la Mata de la Dern cerca de las Mallorquines, carretera de Hostalrich, robaron ocho ladrones, cuatro de ellos disfrazados de

muger a un transeunte montado haciéndole arrojar en tierra todo el dinero que traia”. Però hi ha una acció criminal que ha quedat en el record i en els papers de l'època, vet aquí la crònica del que va passar.

Negra nit la nit malvada. Ocellots i presagis. Bruixes encantades remouen el vent. I una diligència pel Camí Real que de Girona baixa a Barcelona. Troben la Creu de la Mà i agafen la ruta de la costa i endavant. Aviat espera la sort, enmig de boscos densos i en resignada solitud. Els cavalls travessen decidits el Suro de la Palla. És el dia 27 de febrer de l'any 1845 i cap a les deu, hora foscant. Una dotzena de trabucaires atura la diligència i comença el martiri pels tres homes que varen segrestar per canviar-los per diners. Amb els hostatges marxen cap el Montseny per mil camins perduts i el fred aclaparador. Un d'ells d'avançada edat mort abandonat enmig de la neu. S'amaguen a Taradell on hi ha una topada amb els mossos d'esquadra, trets i més trets varen acabar amb la vida de dos mossos i la d'un hostatge. Amb el darrer pres es fan escàpols i s'amaguen al Pirineu, a la banda de França. El cap de colla, de renom *Collsuspina*, antic mercader de safrà, escriu a la família del pres perquè paguin per la seva llibertat, tot i així el varen assassinar després de tallar-li les orelles i altres turments. Però els varen agafar, jutjar, condemnar i el cap els hi va tallar la guillotina a l'esplanada de Perpinyà i a plaça de Ceret.

Solitària carretera, la del Suró de la Palla, país complicat ple de boscos, i lloc adequat per fer la guerra. L'any 1848 Cabrera “mandó pegar fuego al portazgo”, on es recaptava aquest impost, però és que l'any anterior havien robat la recaptació sis cops, i tres anys abans hi ha una revolta dels quintos de Malgrat, Pineda i Tordera que assalten l'establiment i s'enduen les armes i els diners.

Però quan Gasparin passa per aquestes latituds l'any 1869 el país el va trovar pacificat gràcies a la labor preventiva de la guàrdia civil: “La diligència, els carros, els peatons i els genets, tots venien de passar a gual el Fluvià, un riu que a vegades s'inunda. Els cotxes plens d'aigua buidaven el seu contingut al camí, cada pis descarregava el líquid a través d'un forat, mentre que un grup de guàrdies civils, amb l'escopeta a l'esquena, asseguraven el nostre pas. Els reconeixereu arreu aquesta gent valenta, amb el tricorni plantat de través i un arnès groc en bandolera, la guerrera estrictament

cordada i les polaines sobre el genoll. És un cos d'èlite, només s'hi pot entrar amb una nota de serveis sense màcula. És gràcies a aquesta policia itinerant que podeu travessar Espanya d'un costat a l'altre i ningú no us posarà un ganivet al coll". Però a vegades no hi eren a temps. L'any 1872 als voltants de La Granota una colla de lladres aturava: "los carros que pasaban al mercado de la capital, atando fuertemente a los conductores y robando cuanto llevaban. Llegaron a reunir mas de veinte carros detenidos".

El Camí Ral a partir de mitjan segle dinou compta amb un servei estable de guardia civil, situada en punts estratègics del recorregut. El detall de la seva activitat l'any 1850 és una mostra de la seva tasca de control: "Los guardias del puesto del Hostal Nou, aprehendieron el día 9 al paisano Juan Ballocera, por no querer obedecer al alcalde de su pueblo. Los guardias del puesto de la Junquera, aprehendieron el día 3 al criminal Gerónimo Comas, reclamado de las autoridades. El 9 a un paisano por indocumentado y sospechoso. Los guardias del puesto de Pont de Molins, aprehendieron el día 1, al paisano Fernando Calabret, acusado de haber herido a otro paisano. Los guardias del puesto de Figueras, aprehendieron el día 6 a Jaime Rubira y Comas, por prófugo. El día 10 a Ambrosio Puimar, reclamado por la justicia por sospechas de robo; y á otro paisano por indocumentado e infundir sospechas de ser prófugo. El día 11 á Salvi Barmia por prófugo. Los guardias del puesto de Bàscara, aprehendieron el día 12 á un paisano por indocumentado y sospechoso".

Recerca del Sendu del Tro Gros de Sùria agost del 2022